

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет інформаційних технологій

Кафедра прикладних інформаційних систем

напрямок 6.040302 «Інформатика»

(шифр і назва напрямку підготовки або спеціальності)

Звіт

з лабораторної роботи №14

На тему: «Проведення дисперсійного аналізу ANOVA»

Виконав: студент 4 курсу навчання

групи інформатика (І-42)

Довбня Дмитро Володимирович

Київ – 2017

Мета: Ознайомлення з методикою проведення дисперсійного аналізу методом ANOVA.

1. Проведення однофакторного дисперсійного аналізу методом у GPSS та MATLAB.

А) Проведіть аналітично однофакторний дисперсійний аналіз.

Б) Використовуючи загальноцільову систему моделювання GPSS проведіть однофакторний дисперсійний аналіз даних методом ANOVA та визначить рівень впливу фактору.

Для виконання завдання Вам знадобляться наступні оператори: ANOVA, BEGIN, END, GENERATE, MATRIX, PLUS, PROCEDURE, SAVEVALUE, START, TERMINATE.

В) Використовуючи матричну систему Matlab проведіть однофакторний дисперсійний аналіз даних методом ANOVA та визначить рівень впливу фактору.

Для виконання завдання Вам знадобиться функція ANOVA.

Г) Порівняйте результати отримані усіма трьома способами.

Вхідні дані:

Рівні фактора		
1	2	3
6	4	5
8	5	6
9	7	5
6	8	6
6	8	7

2. Проведення двохфакторного дисперсійного аналізу методом у GPSS та MATLAB.

А) Проведіть аналітично однофакторний дисперсійний аналіз.

Б) Використовуючи загальноцільову систему моделювання GPSS проведіть двохфакторний дисперсійний аналіз даних методом ANOVA та визначить рівень впливу фактору.

Для виконання завдання Вам знадобляться наступні оператори: ANOVA, BEGIN, END, GENERATE, MATRIX, PLUS, PROCEDURE, SAVEVALUE, START, TERMINATE.

В) Використовуючи матричну систему Matlab проведіть двохфакторний дисперсійний аналіз даних методом ANOVA та визначить рівень впливу кожного із двох факторів та їх взаємодії.

	Фактор А					
	1 рівень		2 рівень		3 рівень	
Фактор В	1 рівень	2 рівень	1 рівень	2 рівень	1 рівень	2 рівень
1	5	2	3	1	4	6
2	4	3	7	4	5	2
3	2	5	9	7	4	5
4	3	7	6	6	7	4
5	6	8	5	2	3	7

Г) Порівняйте результати отримані усіма трьома способами.

Хід виконання:

1. Проведення однофакторного дисперсійного аналізу методом у GPSS та MATLAB.

А) Проводимо аналітичний однофакторний дисперсійний аналіз.

$$\begin{aligned}
 & \text{ORIGIN} := 1 \quad n := 5 \quad k := 3 \quad N := k \cdot n \quad i := 1..k \\
 & x := (6 \ 8 \ 9 \ 6 \ 6 \ 4 \ 5 \ 7 \ 8 \ 8 \ 5 \ 6 \ 5 \ 6 \ 7) \\
 & S_i := \left| \sum_{n=(i-1) \cdot n+1}^{i \cdot n} x^{(n)} \right| \quad S2_i := \frac{\sum_{j=(i-1) \cdot n+1}^{n \cdot i} \left(|x^{(j)}| - X_i \right)^2}{n-1} \quad X_i := \frac{S_i}{n} \\
 & S2Total := \frac{\sum_{i=1}^N \left(|x^{(i)}| - Xtotal \right)^2}{N-1} = 1.971 \quad Xtotal := \frac{\sum X_i}{k} = 6.4 \\
 & DfTotal := N - 1 = 14 \quad SumD2Total := DfTotal \cdot S2Total = 27.6 \\
 & SumD2BG := \sum_{j=1}^k \left[(X_j - Xtotal) \cdot n \right] - \frac{\left[\sum_{j=1}^N \left(|x^{(j)}| \right) \right]^2}{N} = 3.6 \quad dfBG := k - 1 = 2 \\
 & SumD2WG := SumD2Total - SumD2BG = 24 \quad dfWG := N - k = 12 \\
 & S2BG := \frac{SumD2BG}{dfBG} = 1.8 \quad S2WG := \frac{SumD2WG}{dfWG} = 2 \quad F := \frac{S2BG}{S2WG} = 0.9 \quad Fk := 3.88
 \end{aligned}$$

Б) Використовуючи GPSS проводимо двохфакторний дисперсійний аналіз даних методом ANOVA та визначить рівень впливу фактору.

```
Rez MATRIX ,1,3,5
Rez_Residuals TABLE ,-5,.5,20
GENERATE ,,,1
PLUS (FillMatrix())
SAVEVALUE StErr,(ANOVA(Rez,3,2))
TERMINATE 1
START 1
PROCEDURE FillMatrix() BEGIN
Rez[1,1,1]=6;Rez[1,1,2]=8;Rez[1,1,3]=9;Rez[1,1,4]=6;Rez[1,1,5]=6;
Rez[1,2,1]=4;Rez[1,2,2]=5;Rez[1,2,3]=7;Rez[1,2,4]=8;Rez[1,2,5]=8;
Rez[1,3,1]=5;Rez[1,3,2]=6;Rez[1,3,3]=5;Rez[1,3,4]=6;Rez[1,3,5]=7;
END;
```

ANOVA

Source of Variance	Sum of Squares	Degrees of Freedom	Mean Square	F	Critical Value of F (p=.05)
A	0.000	0			
B	3.600	2	1.800	0.900	3.89
AB	0.000	0			
Error	24.000	12	2.000		
Total	27.600	14			

Treatment Level	Count	Mean	Minimum	Maximum	95% C.I. (SE)
A B					
1 1	5	7.000	6.000	9.000	[5.622, 8.378]
1 2	5	6.400	4.000	8.000	[5.022, 7.778]
1 3	5	5.800	5.000	7.000	[4.422, 7.178]

В) Використовуючи Matlab проводимо двохфакторний дисперсійний аналіз даних методом ANOVA та визначить рівень впливу кожного із двох факторів та їх взаємодії.

```
a =
```

```

6     4     5
8     5     6
9     7     5
6     8     6
6     8     7
```

```
>> anova(a)
```

```
ans =
```

```
0.4323
```

Source	SS	df	MS	F	Prob>F
Columns	3.6	2	1.8	0.9	0.4323
Error	24	12	2		
Total	27.6	14			

Г) Порівняння результатів отриманих трьома способами.

	Sum of Squares			Degrees of Freed			Mean Square			F			Fk (p=0.05)		ML (Prob>F)
	A	gpss	ML	A	gpss	ML	A	gpss	ML	A	gpss	ML	A	gpss	
A		0			0										
B	3.6	3.6	3.6	2	2	2	1.8	1.8	1.8	0.9	0.9	0.9	3.88	3.89	0.4323
AB		0			0										
Error	24	24	24	12	12	12									
Total	27.6	27.6	27.6	14	14	14									

Висновок: Провівши двофакторний дисперсійний аналіз даних методом

ANOVA та аналітичним методом, ми отримали однакові результати.

Оскільки $p > 0.05$ ми можемо говорити про статистичну незначущість впливу фактора B

2. Проводимо двофакторний дисперсійний аналізу методом у GPSS та MATLAB.

A) Проведіть аналітично однофакторний дисперсійний аналіз.

$$\begin{aligned}
 & \text{ORIGIN} := 1 \quad x := (5 \ 4 \ 2 \ 3 \ 6 \ 2 \ 3 \ 5 \ 7 \ 8 \ 3 \ 7 \ 9 \ 6 \ 5 \ 1 \ 4 \ 7 \ 6 \ 2 \ 4 \ 5 \ 4 \ 7 \ 3 \ 6 \ 2 \ 5 \ 4 \ 7) \\
 & n := 5 \quad k := 6 \quad \text{CountA} := 3 \quad i := 1..6 \quad \text{CountB} := 2 \quad N := 30 \quad N_a := 10 \quad a := 1..3 \quad b := 1..2 \\
 & S_a := \sum_{n=(i-1) \cdot 5 + 1}^{i \cdot 5} x^{(n)} \quad N_b := 15 \quad N_t := 30 \\
 & S_{a_a} := S_{a \cdot 2 - 1} + S_{a \cdot 2} \quad S_{b_b} := S_b + S_{b+2} + S_{b+4} \quad X_t := \frac{\sum S_{a_a}}{N_t} = 4.733 \\
 & S2_{\text{Total}} := \frac{\sum_{i=1}^{N_t} (|x^{(i)}| - X_t)^2}{N_t - 1} = 4.133 \\
 & Df_{\text{Total}} := N_t - 1 = 29 \quad \text{SumD2}_{\text{Total}} := Df_{\text{Total}} \cdot S2_{\text{Total}} = 119.867 \\
 & \text{SumD2}_{\text{BG}} := \sum_{j=1}^k \left[\frac{(S_j \cdot S_j)}{n} \right] - \frac{\left[\sum_{j=1}^{N_t} (|x^{(j)}|) \right]^2}{N_t} = 13.867 \\
 & df_{\text{BG}} := \text{CountA} \cdot \text{CountB} - 1 = 5 \quad S2_{\text{BG}} := \frac{\text{SumD2}_{\text{BG}}}{df_{\text{BG}}} = 2.773 \\
 & df_{\text{WG}} := N - \text{CountA} \cdot \text{CountB} = 24 \\
 & \text{SumD2}_{\text{WG}} := \text{SumD2}_{\text{Total}} - \text{SumD2}_{\text{BG}} = 106 \\
 & S2_{\text{WG}} := \frac{\text{SumD2}_{\text{WG}}}{df_{\text{WG}}} = 4.417 \\
 & \text{SumD2}_A := \frac{\left[\sum_a (S_{a_a})^2 \right]}{n \cdot \text{CountB}} - \frac{\left[\sum_{j=1}^{N_t} (|x^{(j)}|) \right]^2}{N_t} = 1.267 \\
 & df_A := \text{CountA} - 1 = 2 \quad S2_A := \frac{\text{SumD2}_A}{df_A} = 0.633 \\
 & \text{SumD2}_B := \frac{\left[\sum_b (S_{b_b})^2 \right]}{n \cdot \text{CountA}} - \frac{\left[\sum_{j=1}^{N_t} (|x^{(j)}|) \right]^2}{N_t} = 0.533 \\
 & df_B := \text{CountB} - 1 = 1 \quad S2_B := \frac{\text{SumD2}_B}{df_B} = 0.533 \\
 & df_{\text{AB}} := df_A \cdot df_B = 2 \quad \text{SumD2}_{\text{AB}} := \text{SumD2}_{\text{BG}} - \text{SumD2}_A - \text{SumD2}_B = 12.067 \\
 & S2_{\text{AB}} := \frac{\text{SumD2}_{\text{AB}}}{df_{\text{AB}}} = 6.033
 \end{aligned}$$

Критерії Фішера

$$F_a := \frac{S^2_A}{S^2_{WG}} = 0.143 \quad df_A = 2 \quad FK_a := 3.4$$

$$F_b := \frac{S^2_B}{S^2_{WG}} = 0.121 \quad df_B = 1 \quad FK_b := 4.26$$

$$F_{ab} := \frac{S^2_{AB}}{S^2_{WG}} = 1.366 \quad df_{AB} = 2 \quad FK_{ab} := 3.4$$

$$F_{bg} := \frac{S^2_{BG}}{S^2_{WG}} = 0.628 \quad df_{BG} = 5 \quad FK_{bg} := 2.62$$

$$df_{WG} = 24$$

Б) Використовуючи GPSS проводимо двохфакторний дисперсійний аналіз даних методом ANOVA та визначить рівень впливу фактору.

```
Rez MATRIX ,3,2,5
Rez_Residuals TABLE ,-5,.5,20
GENERATE ,,,1
PLUS (FillMatrix())
SAVEVALUE StErr,(ANOVA(Rez,3,2))
TERMINATE 1
START 1
```

```
PROCEDURE FillMatrix() BEGIN
Rez[1,1,1]=5;Rez[1,1,2]=4;Rez[1,1,3]=2;Rez[1,1,4]=3;Rez[1,1,5]=6;
Rez[1,2,1]=2;Rez[1,2,2]=3;Rez[1,2,3]=5;Rez[1,2,4]=7;Rez[1,2,5]=8;

Rez[2,1,1]=3;Rez[2,1,2]=7;Rez[2,1,3]=9;Rez[2,1,4]=6;Rez[2,1,5]=5;
Rez[2,2,1]=1;Rez[2,2,2]=4;Rez[2,2,3]=7;Rez[2,2,4]=6;Rez[2,2,5]=2;

Rez[3,1,1]=4;Rez[3,1,2]=5;Rez[3,1,3]=4;Rez[3,1,4]=7;Rez[3,1,5]=3;
Rez[3,2,1]=6;Rez[3,2,2]=2;Rez[3,2,3]=5;Rez[3,2,4]=4;Rez[3,2,5]=7;
END;
```

ANOVA

Source of Variance	Sum of Squares	Degrees of Freedom	Mean Square	F	Critical Value of F (p=.05)
A	1.267	2	0.633	0.143	3.40
B	0.533	1	0.533	0.121	4.26
AB	12.067	2	6.033	1.366	3.40
Error	106.000	24	4.417		
Total	119.867	29			

Treatment Level	Count	Mean	Minimum	Maximum	95% C.I. (SE)
A B					
1 1	5	4.000	2.000	6.000	(2.026, 5.974)
1 2	5	5.000	2.000	8.000	(3.026, 6.974)
2 1	5	6.000	3.000	9.000	(4.026, 7.974)
2 2	5	4.000	1.000	7.000	(2.026, 5.974)
3 1	5	4.600	3.000	7.000	(2.626, 6.574)
3 2	5	4.800	2.000	7.000	(2.826, 6.774)

В) Використовуючи Matlab проводимо двохфакторний дисперсійний аналіз даних методом ANOVA та визначить рівень впливу кожного із двох факторів та їх взаємодії.

```
>> b'

ans =

     5     4     2     3     6     3     7     9     6     5     4     5     4     7     3
     2     3     5     7     8     1     4     7     6     2     6     2     5     4     7

>> anova2(b,5)

ans =

    0.7312    0.8671    0.2742
```

Source	SS	df	MS	F	Prob>F
Columns	0.533	1	0.53333	0.12	0.7312
Rows	1.267	2	0.63333	0.14	0.8671
Interaction	12.067	2	6.03333	1.37	0.2742
Error	106	24	4.41667		
Total	119.867	29			

Г) Порівняння результатів отриманих трьома способами.

	Sum of Squares			Degrees of Freed			Mean Square			F			Fk (p=0.05)		p ML
	A	gpss	ML	A	gpss	ML	A	gpss	ML	A	gpss	ML	A	gpss	
A	1.267	1.267	1.267	2	2	2	0.633	0.633	0.633	0.143	0.143	0.143	3.4	3.4	0.8671
B	0.533	0.533	0.533	1	1	1	0.533	0.533	0.533	0.121	0.121	0.121	4.26	4.26	0.7312
AB	12.067	12.067	12.067	2	2	2	6.033	6.033	6.033	1.366	1.366	1.366	3.4	3.4	0.2742
Error	106	106	106	24	24	24	4.417	4.417	4.417						
Total	119.867	119.867	119.867	29	29	29									

Висновок: Провівши двофакторний дисперсійний аналіз даних методом ANOVA та аналітичним методом, ми отримали результати які не містять відхилень.

Оскільки для фактора А та В $p > 0.05$ ми можемо говорити про статистичну незначущість впливу факторів А та В на результати експерименту не залежно один від одного. Взаємодія факторів АВ також має $p > 0.05$ тому можна зробити висновок що вплив взаємодії факторів А та В також не має статистичної значущості.